ELEKTROTECHNISCH TEKENEN

met de AutoCAD-applicatie

Machineschakelingen

Docentenhandleiding

S.J. Kuipers H.J. Trox

CADdidact

Loep

Het onderdeel Machineschakelingen is opgenomen in de loeps voor de MK-EIT en de MK-AEN (niveau 4) opgenomen in de deelkwalificatie DK3401: Basisvaardigheden energietechniek onder Tekenen 4 MK6364. Volgens de aanbiedingsformulieren wordt dit programma uitgevoerd in het 4e semester.

Programma

Wij (auteurs) stellen het volgende (minimale) programma voor in lessen van 2 x 50 minuten: De overige opgaven uit het boek kunnen als verrijkingsstof worden aangeboden.

Kwartiel 7: Handbediende machineschakelingen.

Les 1	Opgave H-01	Handbediende aan/uitschakelaar (voorbeeld)
Les 2	Opgave H-02	Handbediende aan/uitschakelaar
Les 3	Opgave H-03	Handbediende omkeerschakelaar
Les 4	Opgave H-04	Handbediende sterdriehoekschakelaar
Les 5	Opgave H-06	Handbediende poolomschakelaar Y/Y
Les 6	Opgave H-07	Handbediende poolomschakelaar Y/YY

Toets naar keuze:

-	Opgave H-05	Handbediende sterdriehoek-omkeerschakelaar
-	Opgave H-08	Handbediende omkeer-poolomschakelaar D/YY

Kwartiel 8: Machineschakelingen met elektromagnetische schakelaars.

Les 1	Opgave E-01	Elektromagnetsche aan/uitschakelaar (voorbeeld)
Les 2	Opgave E-02	Elektromagnetsche aan/uitschakelaar (algemeen)
Les 3	Opgave E-02	Elektromagnetsche aan/uitschakelaar (bedradingsschema)
Les 4	Opgave E-04	Elektromagnetische omkeerschakelaar (algemeen)
Les 5	Opgave E-04	Elektromagnetische omkeerschakelaar (bedradingsschema)
Les 6	Opgave E-06	Elektromagnetische sterdriehoekschakelaar

Toets:

- Opgave E-07 Elektromagnetische sterdriehoek-omkeerschakelaar

UITVOERING VAN DE TEKENOPDRACHTEN

Handbediende schakelingen H-01 t/m H-08

Werkvolgorde

De deelnemers voeren de tekeningen H-01 t/m H-08 met het programma *CADELAT* Machines als volgt uit:

- 1 Teken het grondschema.
- 2 Teken het stroomkringschema losse tekenwijze.
  - Vul bij de contacten van de nokkenschakelaars alleen de standaanduidingen in.
- 3 Teken het stroomkringschema vaste tekenwijze.
- 4 Plaats in het stroomkringschema losse tekenwijze de aansluitpunten van de contacten van de nokkenschakelaar.
- Teken het aansluitschema.

Elektromagnetische schakelingen E-01 t/m E-10

Werkvolgorde

De deelnemers voeren tekening E-01 t/m E10 met het programma *CADELAT* Machines als volgt uit:

- 1 Start het blad Algemeen
- 2 Teken het grondschema.
- 3 Teken het hoofdstroomschema als verklarend schema.
  - Vul bij de contactor en de thermische beveiliging nog geen stroomkringreferentie in.
- 4 Teken het hulpstroomschema als verklarend schema.
- 5 Maak een afdruk van het blad Algemeen en bewaar het bestand.
- 6 Start het blad Bedradingsschema
- 7 Bedraad de kast volgens het hoofd- en hulpstroomschema
- 8 Maak een afdruk van het bedradingsschema en bewaar het bestand
- 9 Open het bestand van het blad Algemeen
- Vul het hoofd- en hulpstroomschema aan met bedradingsgegevens.
- Teken het aansluitschema.

Opgave H-01 Handbediende aan/uitschakelaar (voorbeeld)

Berekeningen

In motor = $2 \times 2,2 = 4,4 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 4,4 = 25,4 \text{ A}$

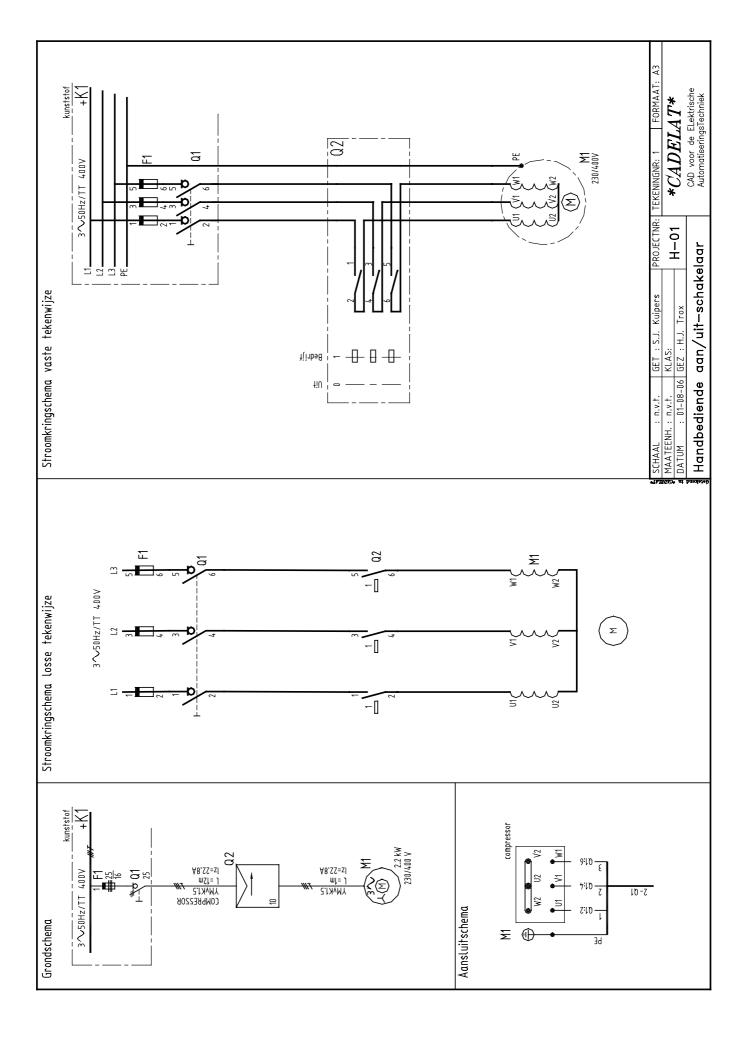
In smeltveiligheid = 16 A (tot 32A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 17,7 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1.08 (tabel 52-D1) Iz leiding = $22 \times 1.08 = 23.8 \text{ A}$

Opgave H-02 Handbediende aan/uitschakelaar

Analyse

De deelnemers analyseren de verschillen die er zijn t.o.v. de voorbeeldtekening H-01. De verschillen zijn:

- 1 Het netstelsel (TN-S)
- 2 De toepassing van de motor (centrifugaalpomp)
- 3 Het vermogen van de motor (1,5 kW)
- 4 De motorspanning (400/690 V)
- 5 De draairichting (linksom)
- 6 De lengten van de leidingen (16 en 10 m)
- 7 Toepassing vergrendelbare werkschakelaar.

Berekeningen

In motor = $2 \times 1,5 = 3 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 3 = 18 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 10 A (tot 20A aanloopstroom)

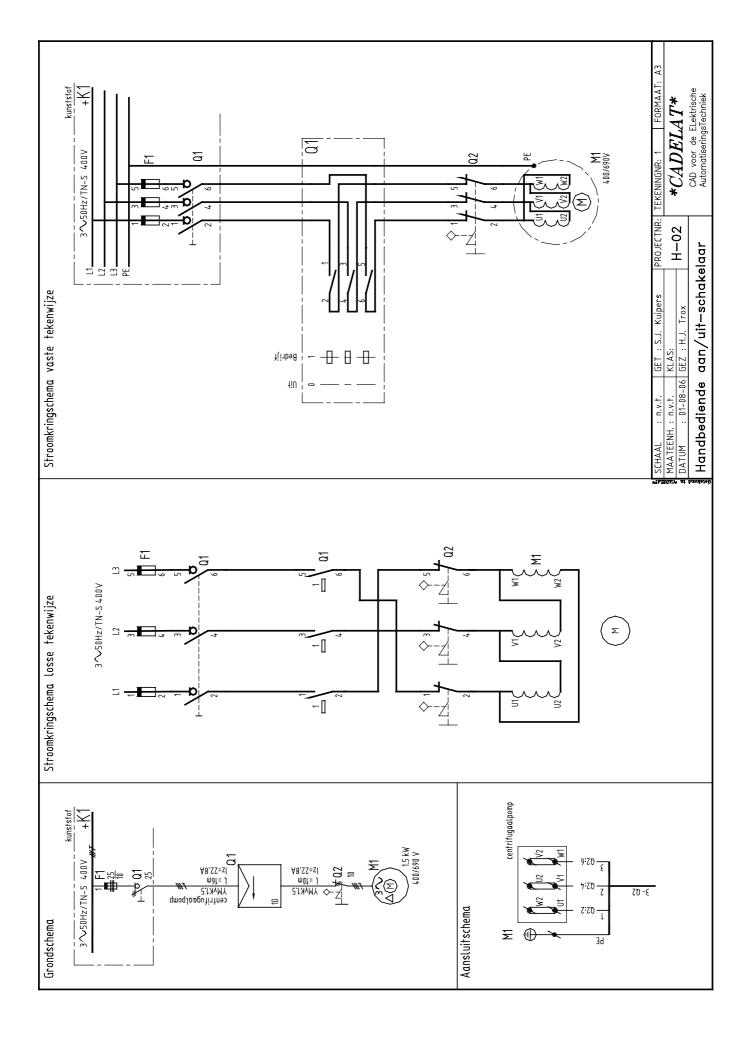
Iz leiding minimaal 13,1 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,04 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,04 = 22,8 \text{ A}$

Opgave H-03 Handbediende omkeerschakelaar

Berekeningen

In motor = $2 \times 1,1 = 2,2 \text{ A}$

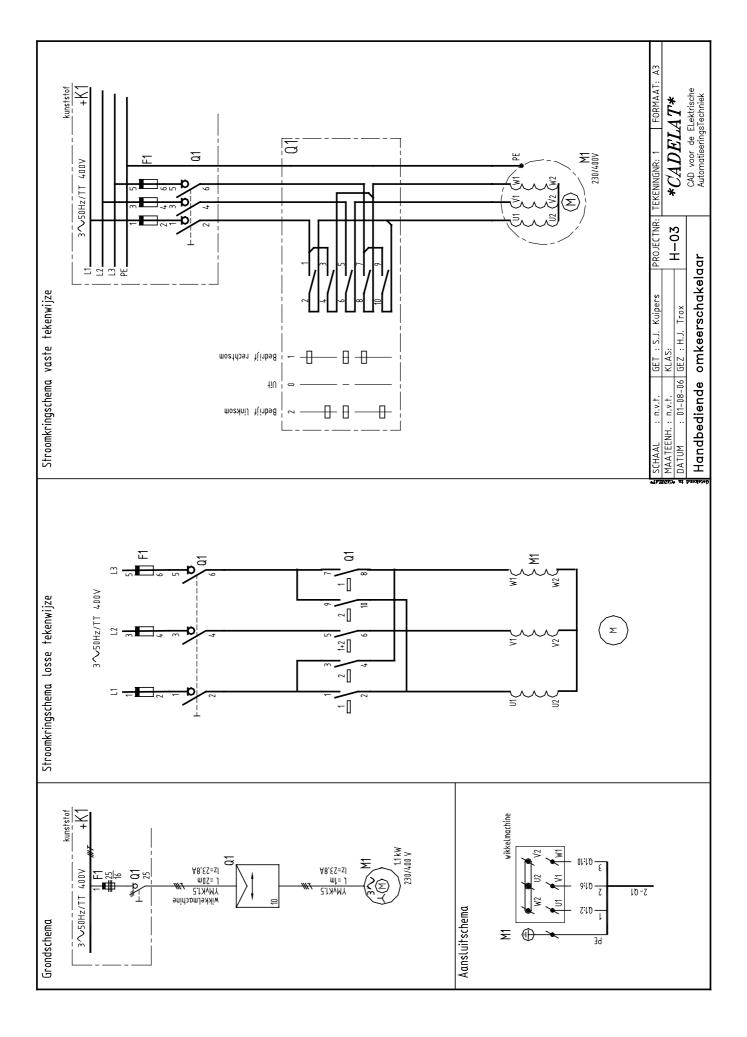
Ia motor = $6 \times 2,2 = 13,2 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 10,5 Å (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5 Ft = 1,08 (tabel 52-D1) Iz leiding = 22 x 1,08 = 23,8 A

Opgave H-04 Handbediende sterdriehoekschakelaar

Berekeningen

In motor = $2 \times 4 = 8 \text{ A}$

Ia motor = $2 \times 8 = 16 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 10,5 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Voedingsleiding:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

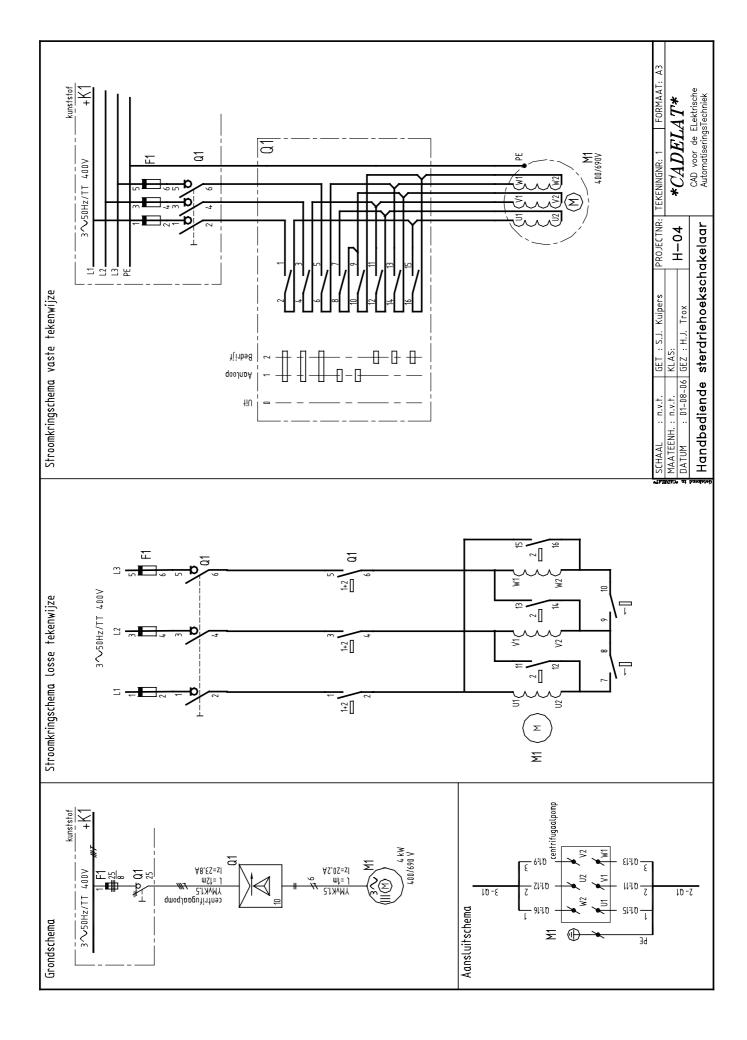
Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Motorleidingen:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Fk = 0.85 (twee leidingen naast elkaar)

Opgave H-05 Handbediende sterdriehoek-omkeerschakelaar

Berekeningen

In motor = $2 \times 5,5 = 11 \text{ A}$

Ia motor = $2 \times 11 = 22 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 12 A (tot 24 A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 15,7 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Voedingsleiding:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

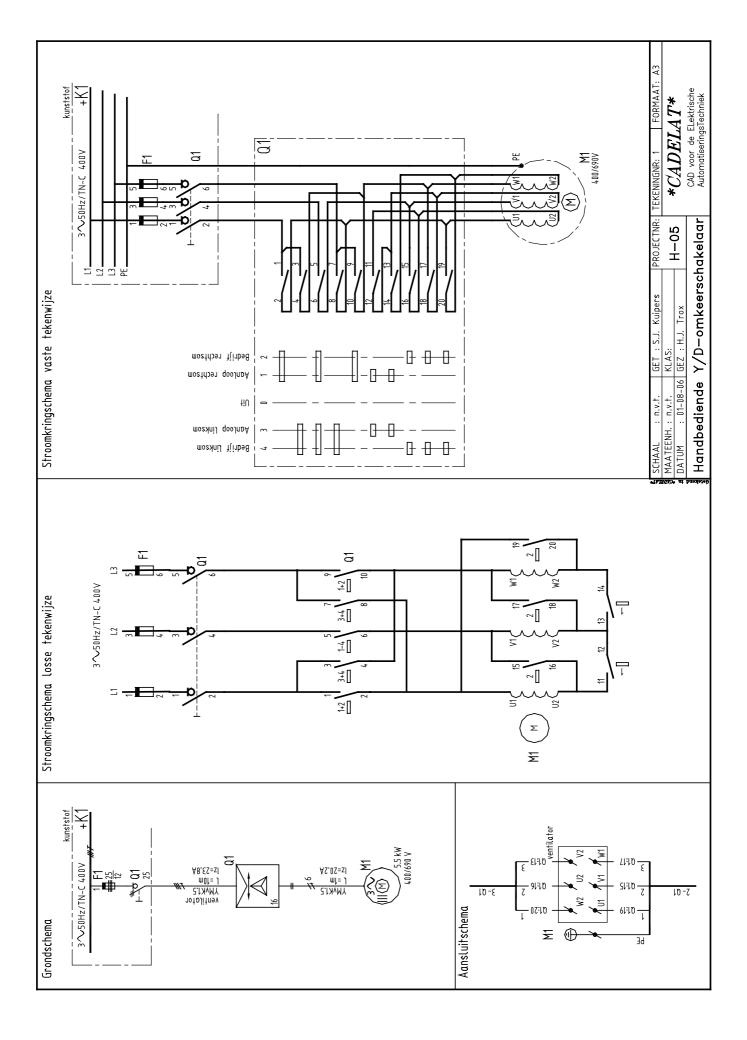
Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Motorleidingen:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Fk = 0.85 (twee leidingen naast elkaar)

Opgave H-06 Handbediende poolomschakelaar Y/Y

Berekeningen

In1 motor = $2 \times 1, 1 = 2, 2 \text{ A}$

 $In2 motor = 2 \times 3 = 6 A$

Ia motor = $6 \times 2.2 = 13.2 \text{ A}$ (bij laag toerental)

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16 A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 10,5 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Voedingsleiding:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

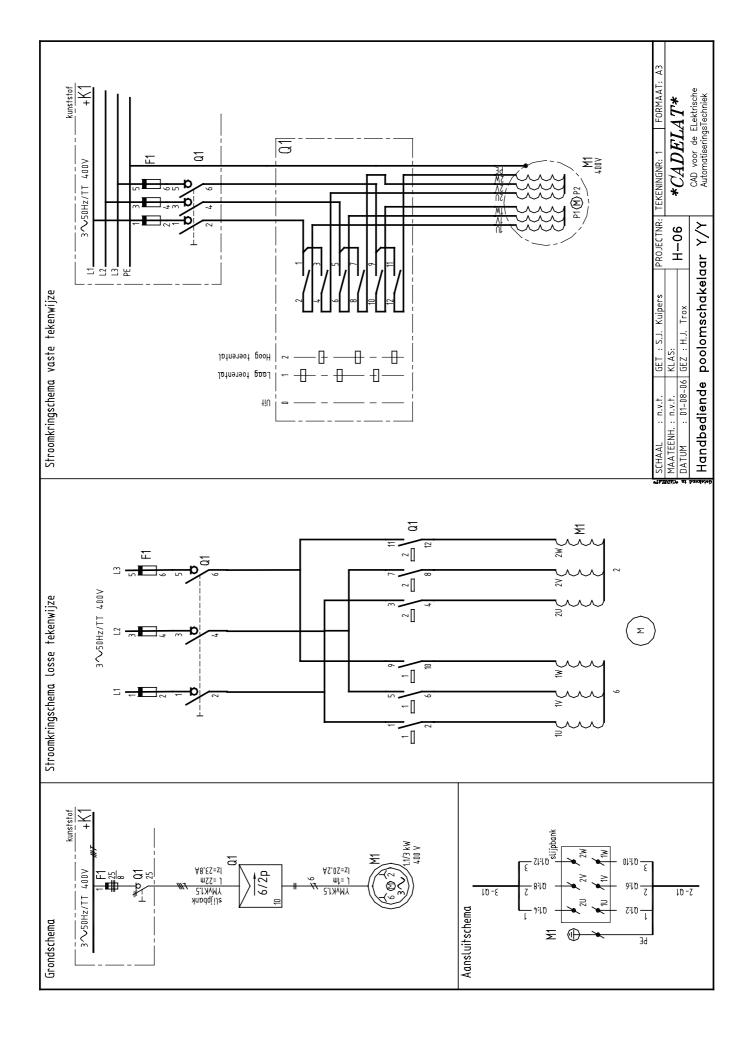
Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Motorleidingen:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Fk = 0.85 (twee leidingen naast elkaar)

Opgave H-07 Handbediende poolomschakelaar Y/YY

Berekeningen

In1 motor = $2 \times 1, 1 = 2, 2 \text{ A}$

In2 motor = $2 \times 2, 2 = 4, 4 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 2,2 = 13,2 \text{ A}$ (bij laag toerental)

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16 A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 10,5 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Voedingsleiding:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

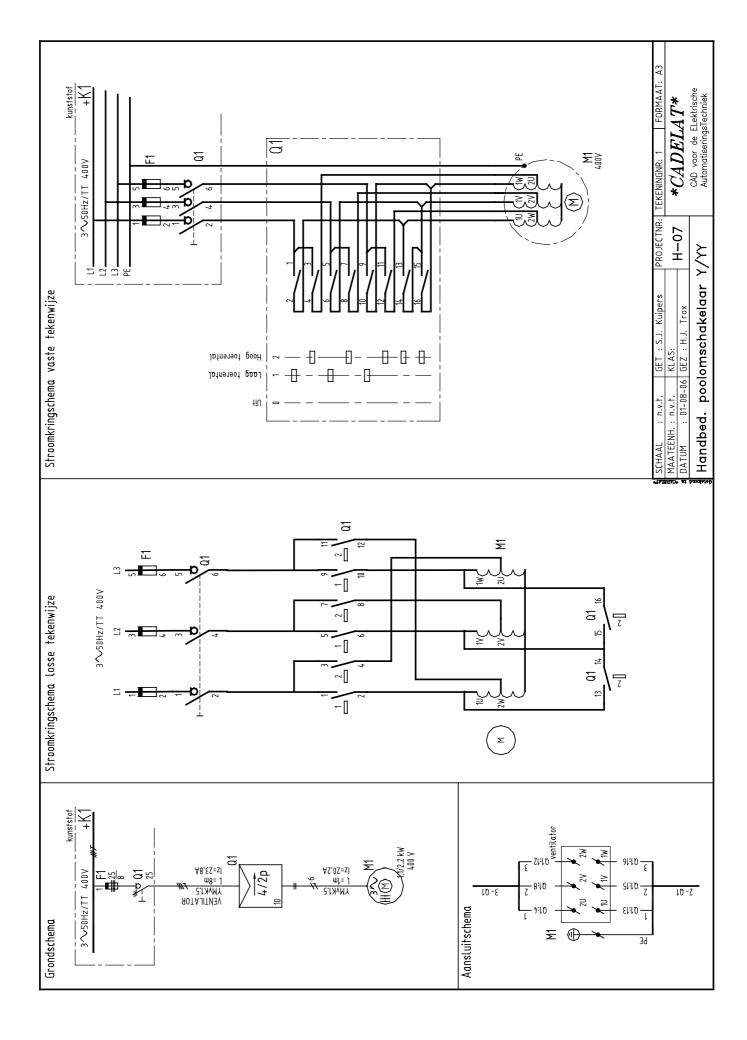
Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Motorleidingen:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Fk = 0.85 (twee leidingen naast elkaar)

Opgave H-08 Handbediende omkeer-poolomschakelaar Y/YY

Berekeningen

In1 motor = $2 \times 2, 2 = 4,4 \text{ A}$

 $In2 motor = 2 \times 3 = 6 A$

Ia motor = $6 \times 4,4 = 26,4 \text{ A}$ (bij laag toerental)

In smeltveiligheid = 16 A (tot 32 A aanloopstroom)

Iz leiding minimaal 17,7 A (tabel 8.53Z)

Leidingaanleg methode C

Voedingsleiding:

Iz = 22 A (tabel 52-C4)

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

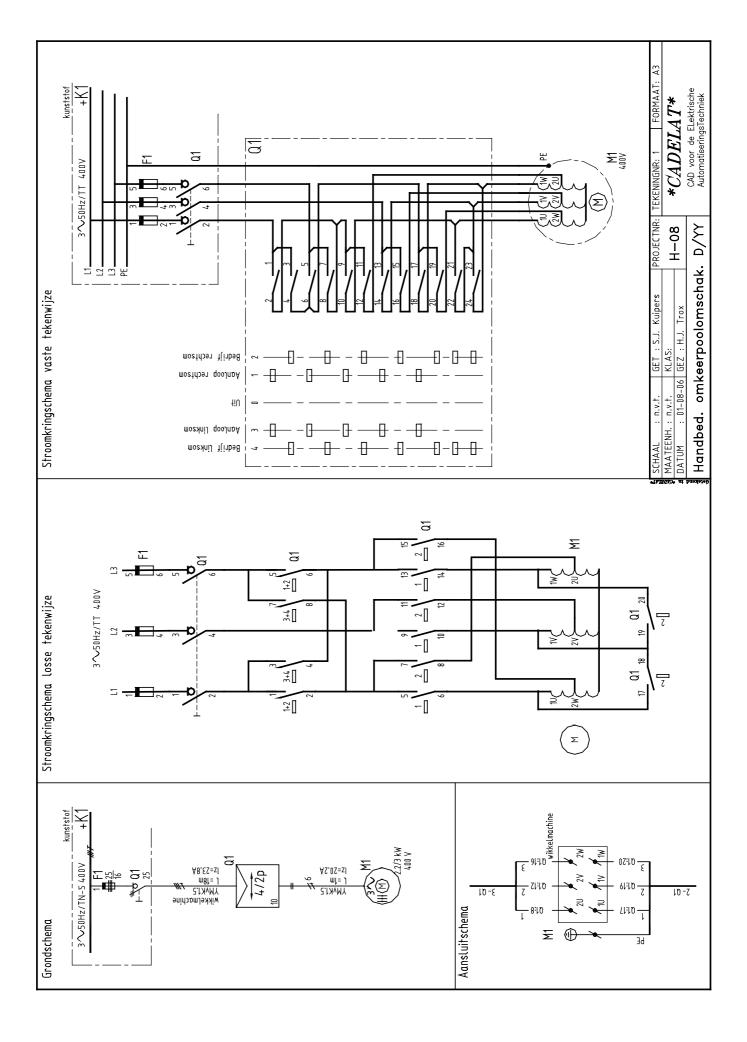
Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Motorleidingen:

Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Fk = 0.85 (twee leidingen naast elkaar)

Opgave E-01 Elektromagnetische aan/uitschakelaar (voorbeeld)

Berekeningen

In motor = $2 \times 3 = 6 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 6 = 36 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 20 A (tot 40 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid groter dan 16 A dan thermische beveiliging verplicht

Ith = 6 A

Iz leiding minimaal 6 A (vaste belasting)

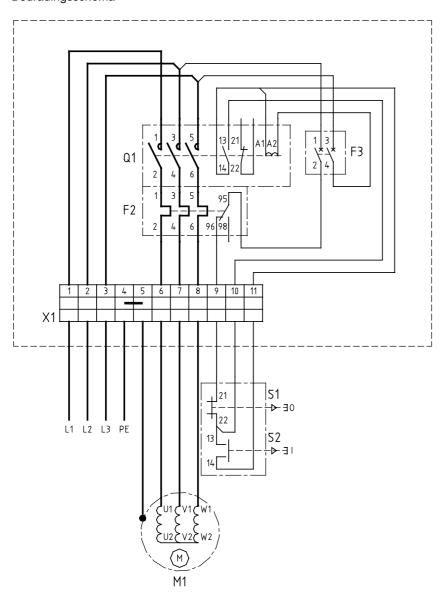
Leidingaanleg methode C

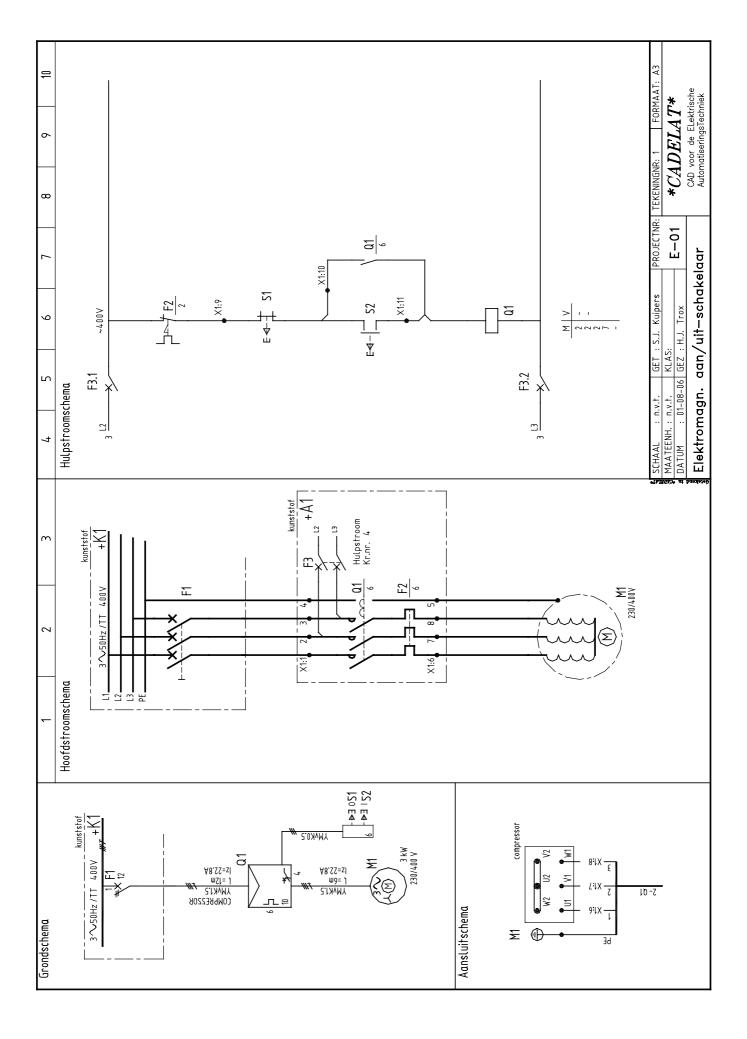
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Onbelaste hulpstroomleiding 0,5 mm²

Opgave E-02 Elektromagnetische aan/uitschakelaar

Analyse

De verschillen t.o.v. de voorbeeldtekening E-01 zijn:

- 1 Het netstelsel (met N)
- 2 De toepassing van de motor (centrifugaalpomp)
- 3 Het vermogen van de motor (3 kW)
- 4 De motorspanning (400/690 V)
- 5 De draairichting (linksom)
- 6 De lengten van de leidingen (16 en 10 m)
- 7 Toepassing vergrendelbare werkschakelaar (in de hoofdstroom)
- 8 Spanning hulpstroom (230 V)
- 9 Hulpstroombeveiliging (smeltpatroon)
- 10 Signaallamp bij overbelasting
- 11 Bediening op twee plaatsen.

Berekeningen

In motor = $2 \times 3 = 6 \text{ A}$. Ia motor = $6 \times 6 = 36 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 20 A (tot 40 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid groter dan 16 A dan thermische beveiliging verplicht. Ith = 6 A

Iz leiding minimaal 6 A (vaste belasting)

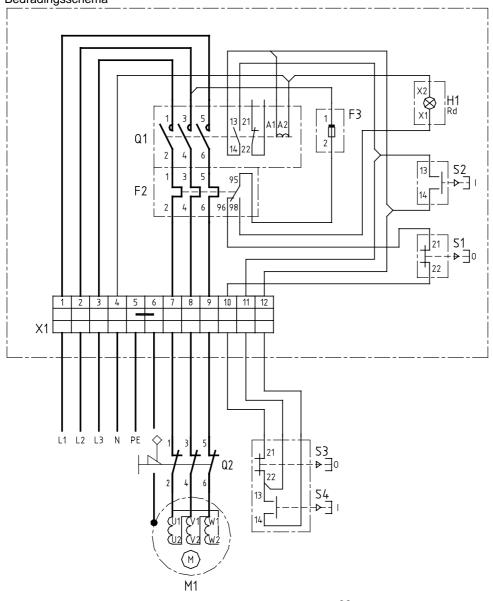
Leidingaanleg methode C

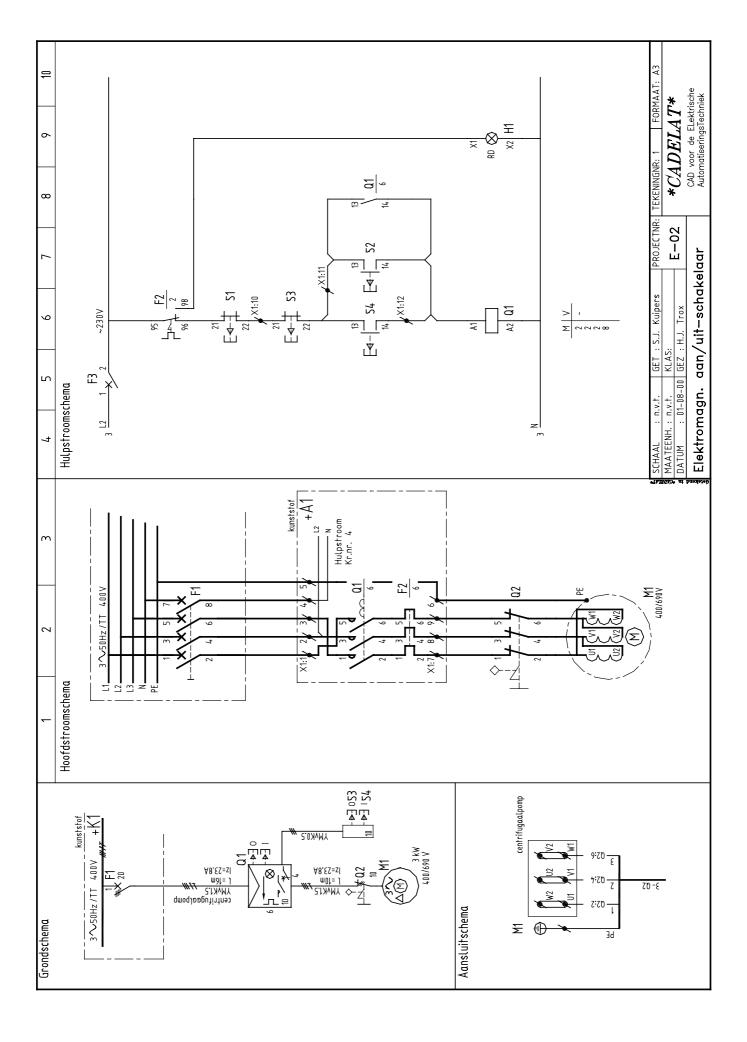
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

E-03 Aanzetter voor twee motoren

Berekeningen

In motoren = $2 \times 2 \times 1 = 4 \text{ A}$ Ia motoren = $6 \times 4 = 24 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 12 A (tot 24 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith = 2 A (beide beveiligingen)

Iz leiding minimaal 4 A (vaste belasting)

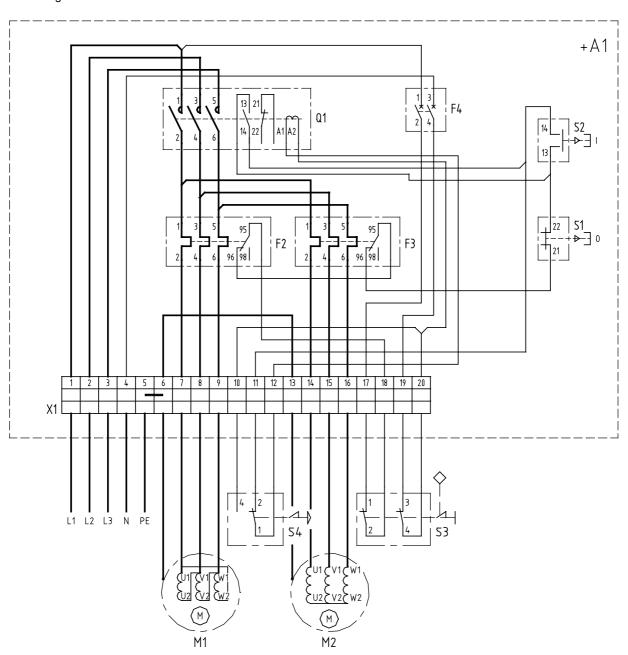
Leidingaanleg methode C

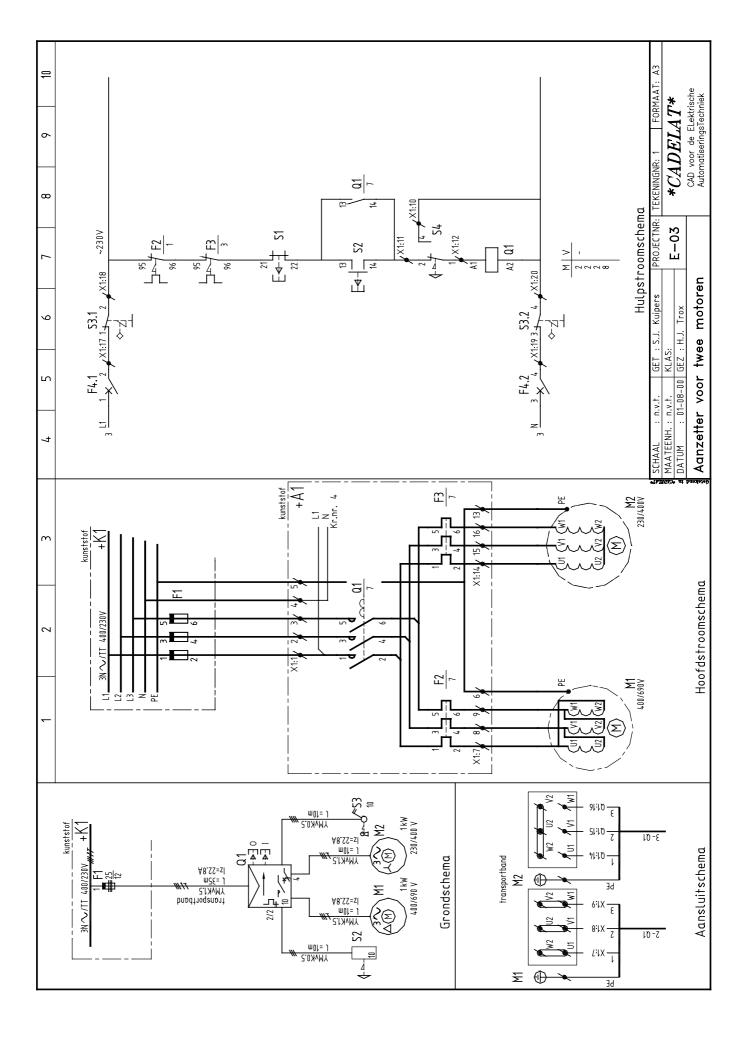
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,04 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,04 = 22,8 \text{ A}$

Onbelaste hulpstroomleiding 0,5 mm²

E-04 Elektromagnetische omkeerschakelaar

Berekeningen

In motor = $2 \times 2,2 = 4,4 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 4,4 = 26,4 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 16 A (tot 32 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith = 4,4 A

Iz leiding minimaal 4,4 A (vaste belasting)

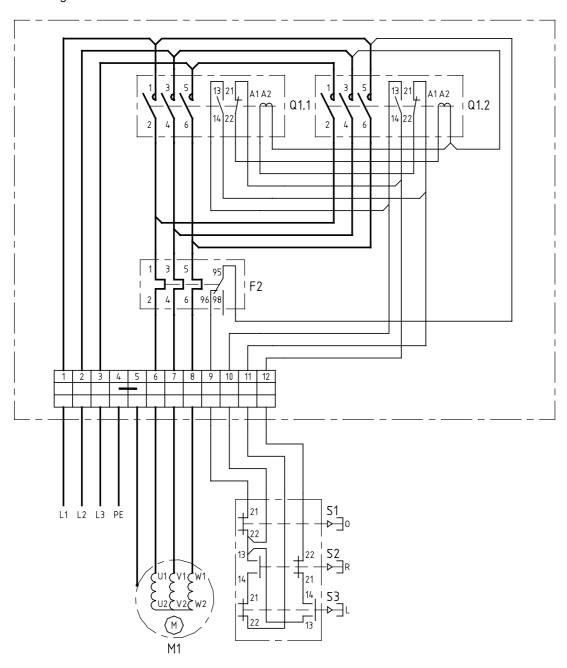
Leidingaanleg methode C

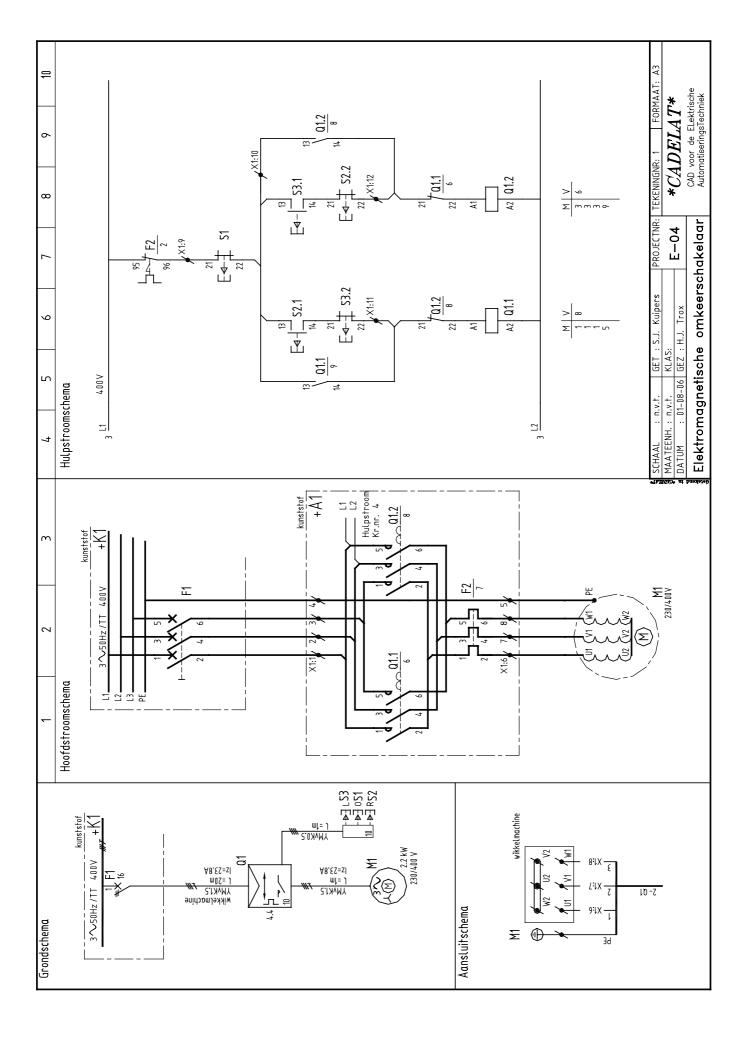
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Onbelaste hulpstroomleiding 0,5 mm²

E-05 Snelle elektromagnetische omkeerschakelaar

Berekeningen

In motor = $2 \times 0.25 = 0.5 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 0.5 = 3 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 2 A (tot 4 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A, dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith = 0.5 A

Iz leiding minimaal 0,5 A (vaste belasting)

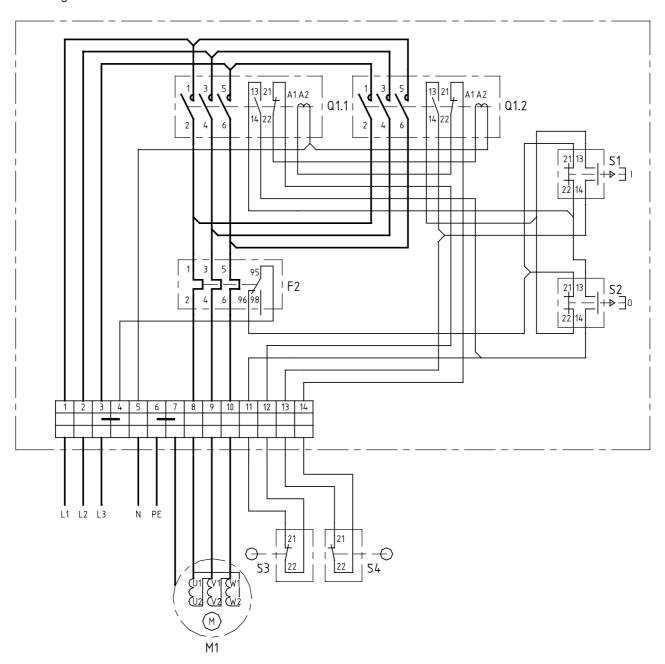
Leidingaanleg methode C

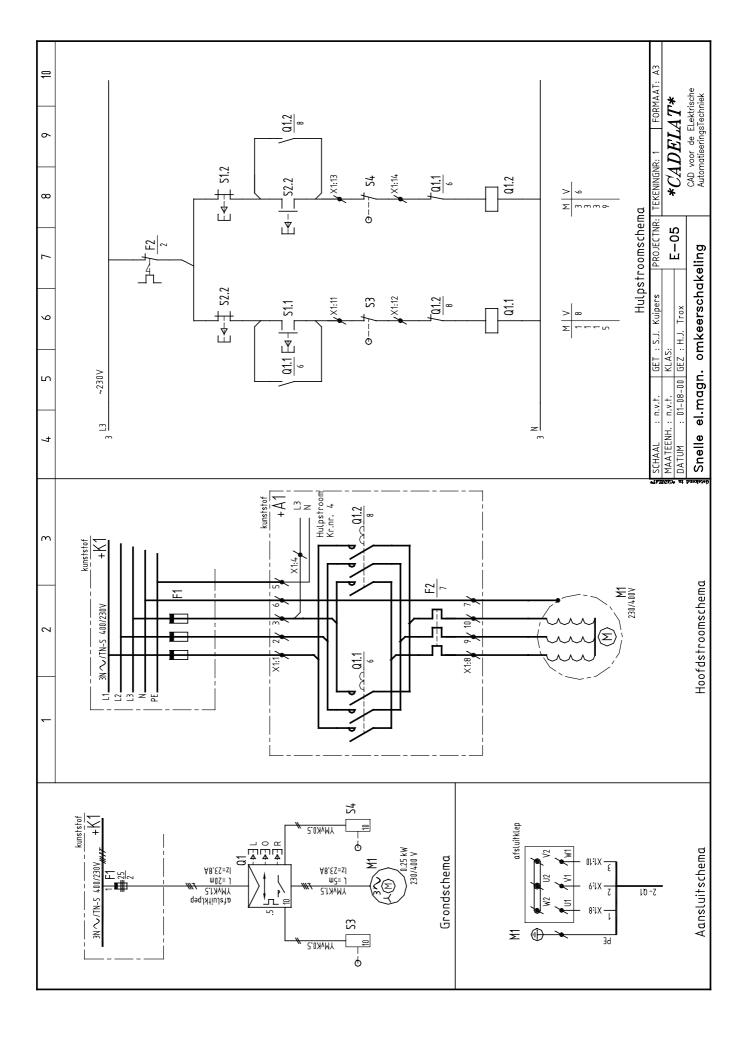
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz leiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Onbelaste hulpstroomleidingen 0,5 mm²

E-06 Automatische sterdriehoekschakelaar

Algemene informatie

De smeltveiligheid is niet groter dan 16 A, dan de hulpstroombeveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Berekeningen

In motor = $2 \times 4 = 8 \text{ A}$

Ia motor = $2 \times 8 = 16 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith = In/1,73 = 4,6 A (in motorleiding)

Iz voedingsleiding minimaal 8 A (vaste belasting)

Iz motorleidingen minimaal 4,6 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

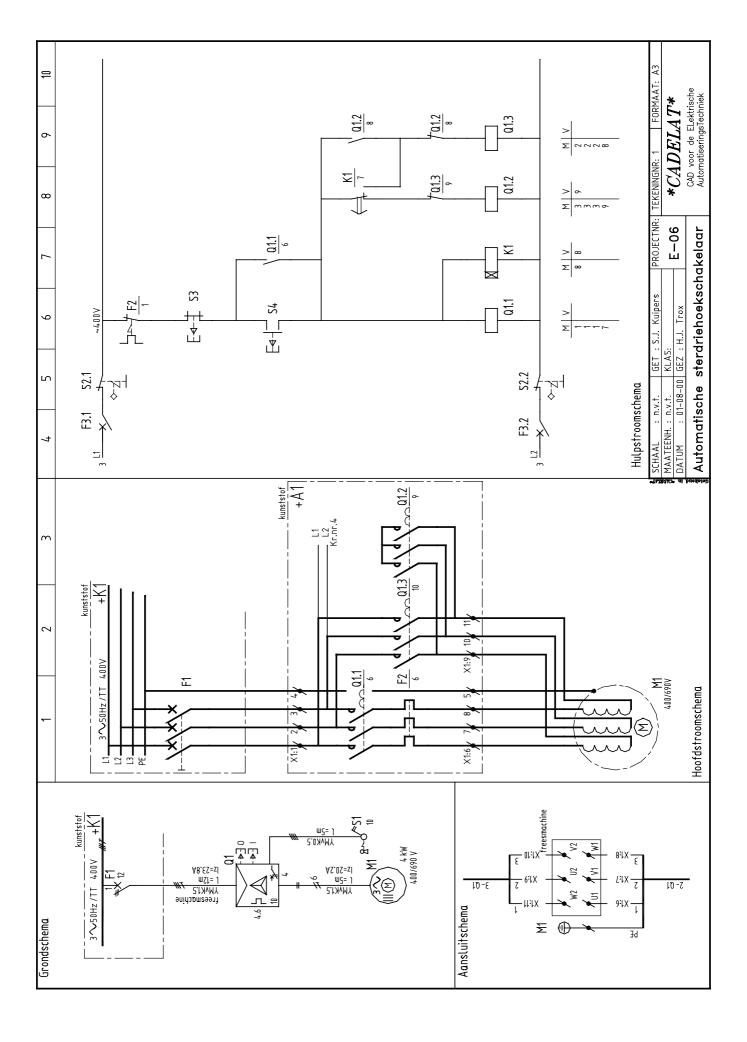
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz voedingsleiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Fk = 0.85 (twee motorleidingen naast elkaar)

Iz motorleidingen = $22 \times 1,08 \times 0,85 = 20,2 \text{ A}$

E-07 Automatische sterdriehoek-omkeerschakelaar

Algemene informatie

De smeltveiligheid is niet groter dan 16 A, dan de hulpstroombeveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Berekeningen

In motor = $2 \times 3 = 6 \text{ A}$

Ia motor = $2 \times 6 = 12 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 6 A (tot 12 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith = In/1,73 = 3.5 A (in motorleiding)

Iz voedingsleiding minimaal 6 A (vaste belasting)

Iz motorleidingen minimaal 3,5 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

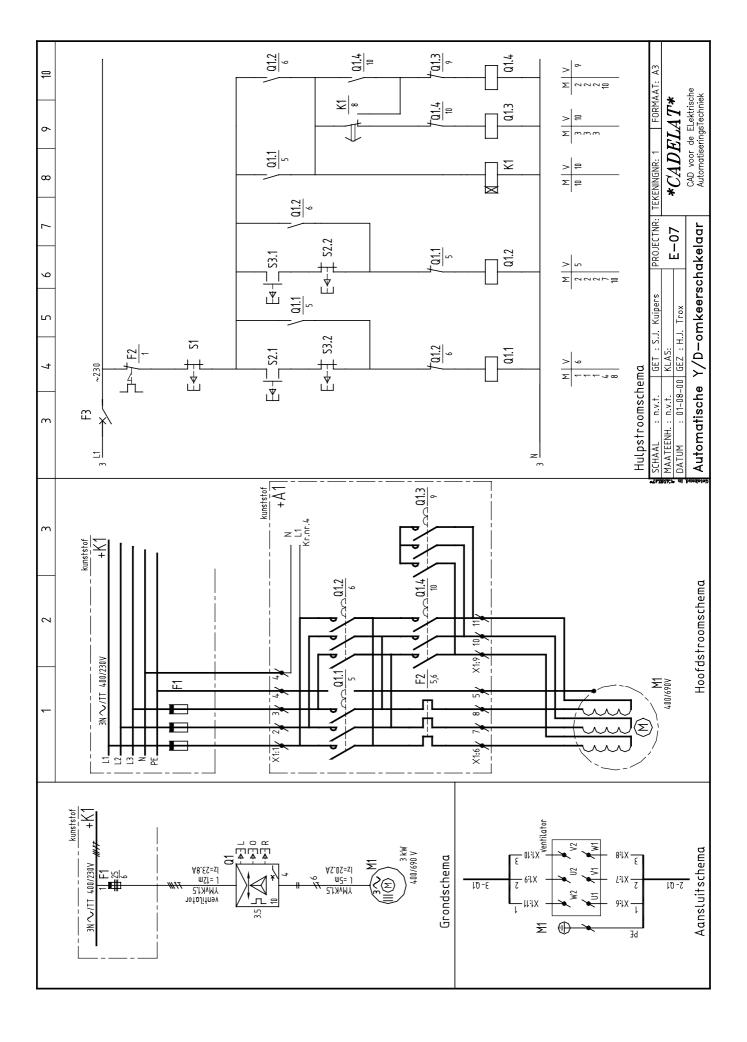
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz voedingsleiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Fk = 0.85 (twee motorleidingen naast elkaar)

Iz motorleidingen = $22 \times 1,08 \times 0,85 = 20,2 \text{ A}$

E-08 Elektromagnetische poolomschakelaar Y/Y

Berekeningen

In motor laag toerental = $2 \times 1,1 = 2,2 \text{ A}$

In motor hoog toerental = $2 \times 3 = 6 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 2,2 = 13,2 \text{ A}$ (in laag toerental)

In smeltveiligheid = 8 A (tot 16 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith 1 = 2.2 A (laag toerental)

Ith 2 = 6 A (hoog toerental)

Iz voedingsleiding minimaal 6 A (vaste belasting)

Iz motorleidingen minimaal 2,2 en 6 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

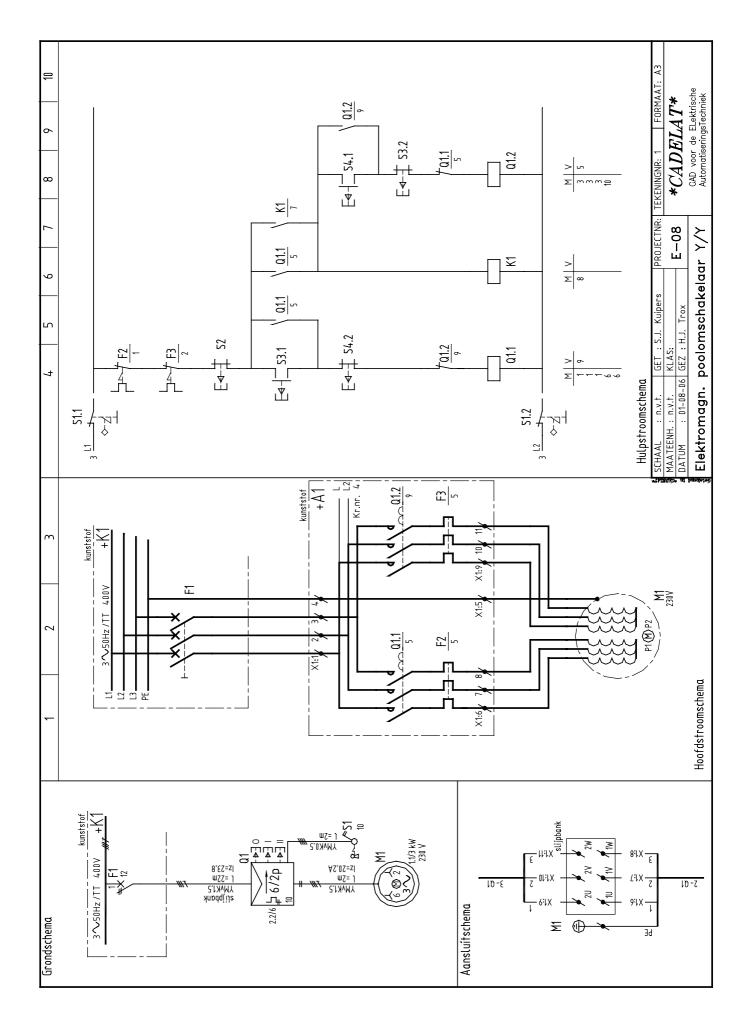
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz voedingsleiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Fk = 0.85 (twee motorleidingen naast elkaar)

Iz motorleidingen = $22 \times 1,08 \times 0,85 = 20,2 \text{ A}$

E-09 Elektromagnetische poolomschakelaar Y/YY

Berekeningen

In motor laag toerental = $2 \times 1,1 = 2,2 \text{ A}$

In motor hoog toerental = $2 \times 2,2 = 4,4 \text{ A}$

Ia motor = $6 \times 4,4 = 26,4 \text{ A}$ (in hoog toerental)

In smeltveiligheid = 16 A (tot 32 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid niet groter dan 16 A dan thermische beveiliging niet verplicht, maar wordt in de opgave om bedrijfskundige redenen opgegeven.

Ith 1 = 2,2 A (laag toerental)

Ith 2 = 4.4 A (hoog toerental)

Iz voedingsleiding minimaal 6 A (vaste belasting)

Iz motorleidingen minimaal 2,2 en 4,4 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

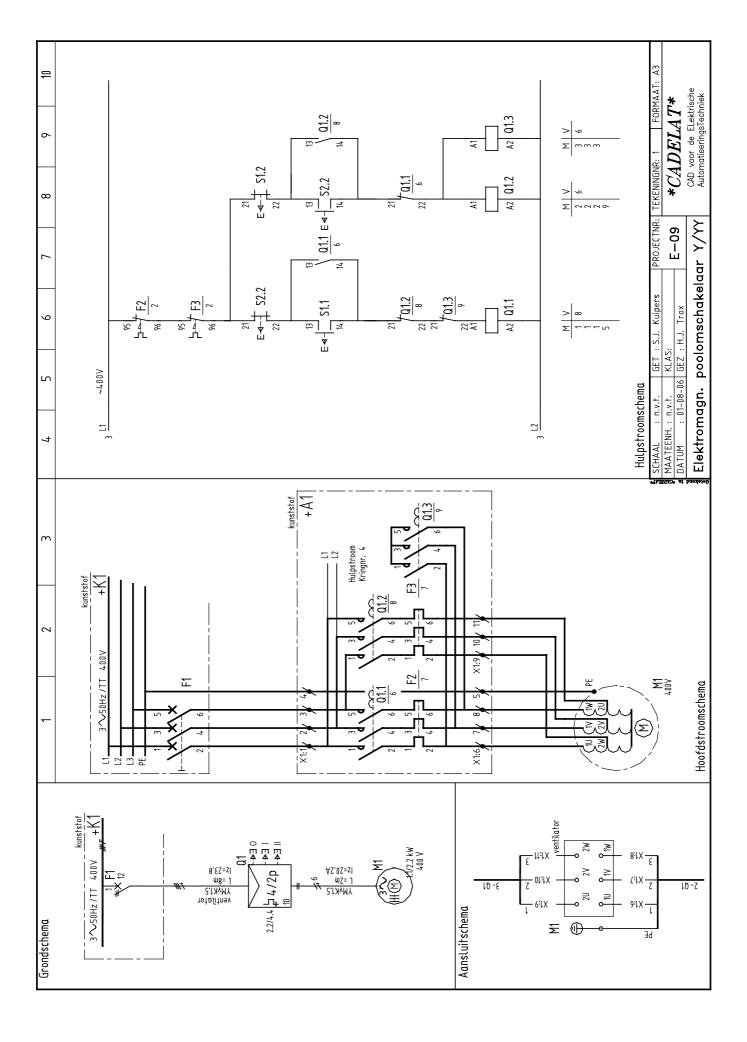
Iz = 22 A (tabel 52-C4) YMvK1,5

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz voedingsleiding = $22 \times 1,08 = 23,8 \text{ A}$

Fk = 0.85 (twee motorleidingen naast elkaar)

Iz motorleidingen = $22 \times 1,08 \times 0,85 = 20,2 \text{ A}$

E-10 Elektromagnetische rotoraanzetter

Berekeningen

In motor = $2 \times 25 = 50 \text{ A}$

Ia motor = $1.5 \times 50 = 75 \text{ A}$

In smeltveiligheid = 50 A (tot 100 A aanloopstroom)

Smeltveiligheid groter dan 16 A dan thermische beveiliging verplicht

 $Ith = 50 \ A \ (laag \ toerental)$

 $Ir = 1,75 \times 50 = 87,5 A$

Iz voedings- en motorleiding minimaal 50 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

Iz = 52 A (tabel 52-C4) YMvK 6

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz voedingsleiding = $52 \times 1,08 = 54 \text{ A}$

Iz rotorleiding minimaal 87,5 A (vaste belasting)

Leidingaanleg methode C

Iz = 96 A (tabel 52-C4) YMvK 10

Ft = 1,08 (tabel 52-D1)

Iz rotorleiding = $96 \times 1,08 = 99 \text{ A}$

Onbelaste hulpstroomleidingen 0,5 mm²

Bedradingsschema

Zie bladzijde 40

